

Brez šminke

Predstave, ki jih "ni bilo"

Viva Verdi, režija Bojan Jablanovec, produkcija Via Negativa, slovenska premiera 17. 9. 2006;
Pupiliija, papa Pupilo pa Pupilčki – rekonstrukcija, režija Emil Hrvatin, produkcija Zavod Maska, premiera 20. 9. 2006. V okviru festivala Ex Ponto.

Gregor Butala

»Spoštovano občinstvo, nocoj predstave ne bo: odločili smo se namreč, da s tem izrazimo svoj protest proti logiki gledaliških festivalov, ki izkoriščajo umetnike za potrditev lastne pomembnosti.« Približno tako bi lahko povzeli krajši govor, s katerim se je ob začetku uprizoritve *Viva Verdi* na gledalce obrnil njen režiser **Bojan Jablanovec**. Seveda je bilo večini nemudoma jasno, da je izjava že tudi del »predstave, ki je ne bo«, in je zaradi tega ne gre jemati povsem dobesedno, toda v približno uri in pol, kolikor je potem trajalo dogajanje na odru, se je večkrat izkazala za bolj pomenljivo, kot bi morebiti sodili po njeni navidezni neresn(i)čnosti. Pa niti ne zato, ker tudi za peti del gledališke raziskave Via Negativa enako kot za vse prejšnje velja, da ga ne moremo označiti za čisto »običajno« gledališko predstavo, ampak predvsem zaradi tega, ker motiv »predstave, ki je ni«, odseva bistvene poudarke tega projekta sploh – torej vpraševanje o pogojih in naravi gledališkega uprizarjanja, ki se obenem navezuje na premislek razmerja med predstavo in občinstvom.

Tematsko izhodišče tokratne uprizoritve je lenoba, v danem primeru predvsem lenoba umetnika, ki pa utegne, kot se to kaže skozi nastope posameznih sodelujočih, pomeniti marsikaj: lahko gre za protest proti raz-

meram za ustvarjanje in nerazumevanju svojega dela ali pač za stanje, ki zahteva čim bolj pametno zvoneč izgovor (to sta na primer vsaj dve možni branji uvodnega nagovora); kaže se lahko kot všečno koketiranje z občinstvom, torej kot neke vrste strategija umetniškega preživetja, konformistična vdanost v usodo, ali pa kot posledica nenehnega, utrudljivega samožrtvovanja v imenu umetnosti. Bolj ali manj domiselni prizori, v katerih se deseterica nastopajočih (ne)posredno spoprijema z lastnim odnosom do lenobe v moralnem, čustvenem ali pač povsem telesnem pogledu, se tako dotikajo vprašanja o samem smislu umetniškega ustvarjanja. In pri tem segajo od pretresljivih (kot je to denimo »abortus kot moj najboljši performans« **Petre Zanki**) in avtoironičnih (ko se na primer **Katarina Stegnar** loti ciničnega demistificiranja predstave, v kateri nastopa) pa vse do odkrito provokativnih. Med slednje spadajo vsaj tisti, ki vključujejo izločanje različnih telesnih tekočin: ko se recimo **Kristian al Droubi** protestno počije na gledališki katalog ali pa ko **Dylan Tighe** v »vlogi« vodometna pljuva v zrak curke lastnega urina, se seveda tudi občinstvo znajde pred vprašanjem o svoji »lenobi«, vsaj v smislu sposobnosti za dopuščanje malce manj običajnih odrskih podob.

Posebno razsežnost pa daje predstavi sodelovanje opernih

pevcev zagrebškega HNK, ki z izvedbo arij iz Verdijevih oper v živo spremljajo nekatere prizore. Tovrstna združitve opere in performansa se utegne na prvi pogled zdeti malce bizarna, vendar je treba priznati, da je nadvse učinkovita: nasprotje med umetelno klasično lepoto opere ter brezkompromisnim osebnim razgaljanjem performerjev še izostri izzivalnost slednjih in jih pomensko nadgradi. Šokantno? Kakor za koga. Vredno ogleda? Več kot to: obvezno!

KURE SO PREŽIVELE

Predstava *Pupiliija, papa Pupilo pa Pupilčki – rekonstrukcija*, kot jo je zasnoval in zrežiral **Emil Hrvatin**, je predvsem to, kar pove njen naslov, torej rekonstrukcija slovitve uprizoritve Gledališča Pupilije Ferkeverk iz leta 1969 v režiji Dušana Jovanovića, ki velja za enega ključnih in celo prelomnih trenutkov v slovenski gledališki zgodovini: s svojim obratom od literarnega gledališča k telesnemu, ritualnemu in krutemu (vključno z razvpitim zakolom kure na odru) ter zanikanjem takratnih estetskih (in še katerih) norm je pomenila konec dotedanjega razumevanja gledališča in se v splošno zavest zapisala predvsem kot eksces, katerega pomen se je izkazal šele skozi čas.

To »rekonstruiranje« pa poteka na dveh ravneh: na prvi je to res bolj ali manj natančna reprodukcija izvirne uprizoritve, zas-